

Šis puslapis atspausdintas iš DELFI interneto vartų.
Adresas <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=50510142>

Teisininko komentaras. Diskusijas apie antspaudą, kaip vienintelį šeimos požymį, laikas baigti

(252)

Advokatų kontoros SORAINEN partnerė Renata Beržanskienė,
www.DELFI.lt
2011 spalio 9 d. 16:57

© DELFI (Š.Mažeikos nuotr.)

Nors Konstitucinis Teismas (KT) pateikė galutinę ir neginčijamą poziciją, kad Seimo priimta Valstybinė šeimos politikos koncepcija prieštarauja Konstitucijai, viešojoje erdvėje vis dar netyla diskusijos ir interpretacijos. Iš dalies jos tęsiasi dėl to, kad Lietuvoje jau tapo įprasta kvestionuoti net tuos sprendimus, kuriuos priima vienintelė kompetentinga ir tiesiogiai atsakinga institucija.

Kita vertus, tai rodo, kad dalis politikų, ir turbūt visuomenės, neišgirdo ar nesuprato argumentų, kurie palaidojo šią su šiandienine situacija radikaliai prasišlenkiančią koncepciją.

Pirmiausia, reiktų pabrėžti, kad teisinis visuomenės gyvenimo reguliavimas turi remtis ne praeitimi, o dinamiška visuomenės raida. O pačios Konstitucijos tikslas nėra apibrėžti moralines normas, atsiribojant nuo praktinio gyvenimo aplinkybių. Todėl šį 1992 m. pasirašytą dokumentą reikia skaityti ne istorinio, o šiandieninio piliečio akimis.

Taigi apskritai neaišku, kodėl 2008 m. Seimas ėmėsi apibrėžti šeimos sąvoką ir sukurti koncepciją, kurios neatitikimas laikmečio dvasiai buvo matomas net plika akimi. Be to, ne tik jos atsiradimas, bet ir gerokai pavėluotas atitikimo Konstitucijai įvertinimas, paskelbtas po daugiau nei trejų metų, iš esmės tapo meškos paslauga.

Per tą laikotarpį buvo priimta teisės aktų, kuriuose šeimos sąvoka buvo traktuojama nevienodai – tai ir išmokų vaikams įstatymas, Piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms įstatymas, Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas ir kt. Konstitucinio Teismo priimti nutarimai turi įstatymo galią ir yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams. Visos įstatymuose įtvirtintos šeimos sąvokos turi atitikti Konstitucinio Teismo pateiktą šeimos sampratą, todėl anksčiau minėti įstatymai yra keistini.

Tai, kad kuriant ir priimant šią šeimos koncepciją, 2008 m. buvo bandyta išrasti grynai lietuvišką dviratį rodo ir elementarus ES teisės aktų ir žmogaus teisių ignoravimas.

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija (Konvencija), kuri yra sudėtinė Lietuvos teises sistemos dalis, bei Europos žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija šeimos gyvenimo sampratos neapriboja vien tik santuokos pagrindu. Priešingai, ši samprata yra vis plečiama ir dar 1979 m. įtvirtinta, kad šeimos gyvenimas gali apimti ir kitokius *de facto* santykius, t.y. artimų giminių ryšius, įtraukiant net ir senelių santykius su vaikaičiais (Marckx v Belgija, pareiškimas Nr. 6833/74).

Tačiau, priešingai kai kuriems viešai išsakomiems populistiniams teiginiams, šis Konstitucinio Teismo sprendimas anaipol nesudaro pagrindo šeimai vadinti vienos lyties asmenų santykius. Jame aiškiai kalbama apie vyro ir moters sugyvenimą, esant vidiniams ryšiams. Juolab Konstitucinis Teismas savo nutarime nepaneigė, kad santuokinė šeima yra šeima. Jis aiškiai atsakė į užduotus klausimus, atsižvelgdamas į realų šeimos sąvokos turinį ir natūralią šeimą, o ne formalumus, moralines nuostatas ar istorinius faktus.

Be to, šis sprendimas užkirto kelią ir nesantuokinių vaikų diskriminavimui, pažeidžiant Konvencijos 8 str. ir 14 str. nuostatas. Ir čia kalbame ne apie mažą trupinėlį, o net beveik trečdalį, t.y. apie 10 tūkst. kasmet ne santuokoje gimstančių Lietuvos vaikų. O dar reikia pridėti ir maždaug tiek pat kasmet išsituokiančių tėvų vaikų. Ir vargu ar reikia papildomai argumentuoti, kad tokios koncepcijos – absoliučiai netinkamas instrumentas stabdyti kasmet mažėjantį santuokų skaičių.

Vietoj šios koncepcijos sukeltos painiavos ir gaišaties, Seimas galėjo pasirūpinti vis dar neveikiančiu prieš 10 metų priimto Civilinio kodekso „Šeimos teisės“ knygos XV skyriumi, apibrėžiančiu partnerystę (bendrą gyvenimo neįregistravus santuokos) ir priimti reikamus įstatymus.

Šis skyrius nustato turtinius santykius tarp vyro ir moters, kurie, įregistravę savo partnerystę įstatymų nustatyta tvarka, bendrai gyvena ne mažiau kaip vienerius metus neįregistravę santuokos (sugyventiniai), turėdami tikslą sukurti šeiminius santykius. Bandyamas priimti įstatymą žlugo 2004 m. ir liko nesureguliuoti tokie esminiai aspektai, kaip partnerystės registravimą atliekanti institucija, registravimo procedūra (įskaitant prašymų padavimo tvarką, materialiujų sąlygų partnerystei įregistruoti patikrinimo tvarką, partnerystės registravimo procesą ir jos įregistravimo įtraukimo į apskaitą tvarką), taip pat partnerystės apskaitos tvarka (įskaitant duomenų suteikimo tretiesiems asmenims pagrindus, sujungimą su kitais registrais) bei partnerystės pripažinimo negaliojančia pagrindus bei teisinius pagrindus, partnerystės pabaigos atvejus.

Besidomintieji partnerystės teisinių santykių reguliavimu, plačiau gali susipažinti su Prof. habil. dr. V. Mikelėno, profesoriaus V. Mizaro, Dr. S. Avižos pateikta nuomone, o mano nuomone, šeimą įtvirtina ne antspaudas santuokos liudijime, o savanoriškas apsisprendimas prisiimti teises ir pareigas, atsakomybė, supratimas, emocinis prierašumas, pagalba.

Griežtai draudžiama DELFI paskelbtą informaciją panaudoti kitose interneto svetainėse, tradicinėse žiniasklaidos priemonėse ar kitur arba platinti mūsų medžiagą kuriuo nors pavidalu be sutikimo, o jei sutikimas gautas, būtina nurodyti DELFI kaip šaltinį.

Susiję straipsniai:

[Šeimos samprata. Istorinis \(ne\)revoliucinis KT sprendimas](#)

[Teisininkai: KT apie homoseksualų šeimas nutarime nekalbėjo](#)

[V. Mizaras. KT: šeimos santykių turinys viršesnis už formą](#)

[V.Mikelėnas: jei Lietuva nenori paklusti EŽTT, gali pasitraukti iš europinių struktūrų](#)

[Ka manai? Kaip apibrėžtumėte savoka „šeima“?](#)

[KT: Šeimos koncepcija prieštarauja Konstitucijai](#)

[V.Mizaras. Šeimos samprata: diskriminavimas, arba kai forma aukščiau už turinį](#)

[E.Kavoliūnaitė-Ragauskienė. Apie Lietuvos šeimos koncepciją ir santuokos deserta](#)